

Kiss Henriett

DARÁZS ÁRPÁD EMLÉKNAP JÁSZBERÉNYBEN

Darázs Árpád (1922 Jászberény–1986 Columbia, Dél-Karolina, Amerikai Egyesült Államok) zenepedagógusnak, karnagynak és karmesternek, Jászberény díszpolgárának a neve ismerősen kell hogy csengjen a Jászsági Évkönyv olvasói számára, hiszen 2004 óta több tanulmányt is olvashattak e hasábkokon a Kodály-módszer „amerikai nagykövetéről”.

Darázs Árpád 1956-tól 1986-ban bekövetkezett haláláig az Amerikai Egyesült Államokban élt és dolgozott. Ennek az időszaknak szakmailag meghatározó állomása volt a Dél-Karolina Egyetem katedráján eltöltött két évtized (1966–1986).

Darázs Árpád nem sokkal az egyetemi kinevezése után megalapította a Dél-Karolina Egyetem Hangversenykórusát, amellyel a világ számos országában fellépve kiváló eredményeket ért el. Az együttessel többször járt Magyarországon is, különösen emlékeztetése az énekkar fellépései a debreceni Bartók Béla Nemzetközi Kórusversenyeken.

A Dél-Karolina Egyetem Hangversenykórusának énekesei, azok, akik még Darázs Árpád irányításával énekelhettek az együttesben, egy közép-európai hangversenykörút részeként 2016 májusában ismét Magyarországra látogathattak. Bár az itteni fő programjuk egy budapesti hangversenyen való fellépés volt¹, mégis, ez a magyarországi út lehetőséget adott arra, hogy a dél-karolinai Darázs-tanítványok, ha csak néhány órára, de ellátogassanak szeretett professzoruk szülővárosába, Jászberénybe is. Sharon McElveen Altman (McElveen Altman, 2015) már a Jászsági Évkönyv 2015-ös kötetében beszámolt az olvasóknak arról, hogy milyen lelkesedéssel készülnek újra – ahogyan ő fogalmazott – „zenei szülőföldjükre” (i.m. 18. o.). A Darázs-tanítványok előzetes elmondása alapján külön örömmel töltötte el őket, hogy Darázs Árpád szülővárosát is felkereshetik, ahol leróhatják tiszteletüket máig nagy becsben tartott és nagy szeretettel emlegetett professzoruk emléke előtt.

Ilyen előzmények után kezdődött el a jászberényi, 2016. május 25-i Darázs Árpád emléknep szervezése. Az amerikai vendégek örömteli készülődése mellett nagyszerű lehetőség volt a dél-karolinai Darázs-tanítványokkal való személyes találkozás Jászberény városának is, hiszen utoljára 1980 júliusában járt itt Darázs Árpád az akkori Hangversenykórusának énekeseivel. A 36 évvel ezelőtti jászberényi látogatást a debreceni Bartók Béla Nemzetközi Kórusversenyen való részvételükkel kötötték össze.² A 2016 májusában Jászberénybe látogató amerikai Darázs-tanítványok közül néhányan akkor is a város vendégei között voltak.

A Darázs-tanítványok nagyon szerettek volna minél több időt Jászberényben tölteni, de a budapesti kötelezettségeik miatt csak egy rövid, néhány órás látogatásra kerülhetett sor. Az emléknep első állomásaként Jászberény Város Önkormányzata részéről Szatmári Antalné alpolgármester fogadta az amerikai vendégeket a városházán. Az alpolgármester asszony beszélt a város jelenéről és múltjáról, valamint a városvezetés jövőbeli terveiről. A vendégek érdeklődéssel hallgatták az információkat.

1 A budapesti hangversenyre 2016. május 26-án az Olasz Kultúrintézetben került sor. A dél-karolinai Darázs-tanítványok több amerikai kórusral és énekes szólistával, valamint a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekarral együtt Joseph Haydn Nelson miséjét adták elő. A hangversenyen Larry Wyatt, a Dél-Karolina Egyetem Hangversenykórusának jelenlegi karnagya vezényelt.

2 Sebőkéné Németh Katalinnak, a Palotásy János Vegyeskar titkárnak szíves szóbeli közlése.

A dél-karolinai Darázs-tanítványok ajándéka Jászberény városának

Jászberényben két Darázs Árpád-emléktábla található: az egyik az egykori alma mater, a mai Lehel Vezér Gimnázium falán, a másik emléktábla pedig a Korcsolya utca 8. szám alatti szülőháza falán.³ A Darázs Árpád emléknap koszorúzással egybekötött megemlékezéseit ehhez a két emléktáblához tervezték.

Az első, 16 órára a Lehel Vezér Gimnáziumhoz tervezett megemlékezést az időjárás miatt a Déryné Rendezvényházban kellett megtartani.

A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Puskásné Darázs Margit, Darázs Árpád Budapesten élő húga, valamint a család néhány tagja is.

Az ünnepség elején a magyar és az amerikai himnusz csendült fel, majd Magyar Levente mondott ünnepi beszédet, aki polgármesterként 1990 és 2006 között állt Jászberény város élén, és jelentős szerepe volt a két Darázs Árpád-emléktábla felállításában, valamint a díszpolgári cím odaítélésében. Magyar Levente elismerően szólt az Amerikai Egyesült Államok nyitott társadalmáról, annak sokszínűségéről és befogadókészségéről. Köszönetet mondott azért, amiért 1956-ban ez az ország befogadta a magyar menekülteket, köztük Darázs Árpádot. Az új haza lehetőséget adott ennek a kiváló muzsikusknak tehetsége kibontakoztatására, amit ő azzal hálált meg, hogy megismertette az amerikai népet a Kodály-módszerrel. Kimagasló szakmai tevékenységét levélben köszönte meg Ronald Reagan, az USA elnöke is.

A dél-karolinai Darázs-tanítványok nevében Sharon McElveen Altman szólt az ünneplőkhez. Elmondta, hogy Darázs Árpád olyan nagy hatású professzor volt, aki örökre megváltoztatta tanítványainak az életét. Hallgatóiból zenei családot kovácsolt, akik között ez a szoros kapcsolat a mai napig fennáll. A Jászberénybe látogató Darázs-tanítványok az USA öt tagállamának 14 városából érkeztek: többen 30 éve nem látták egymást, míg mások itt, Magyarországon ismerkedtek meg egymással. Nagy örömet jelentett számukra, hogy ellátogathattak Jászberénybe, egykori professzoruk szülővárosába. Sharon McElveen Altman azzal a gon-

³ Darázs Árpád Korcsolya utca 8. szám alatti szülőházában jelenleg Hering Antal húsboltja üzemel.

dollal zárta a beszédét, hogy Darázs Árpád személye örökre összeköti őket, a Dél-Karolina Egyetem öregdiákjait és Jászberény polgárait.

Az ünnepségen a dél-karolinai Darázs-tanítványok alkalmi kórusa Thom Wood vezényletével három dallal is megörvendeztette a közönséget. Az öregdiákok olyan műveket választottak ki jászberényi szereplésükre, amelyek a Dél-Karolina Egyetemen Darázs Árpáddal együtt töltött éveikre emlékeztették őket. Műsorukat egy könnyedebb hangvételű számmal, a *Carolina in the Morning* című énekkel kezdték. A Dél-Karolina Egyetem Hangversenykórusának repertoárjában szerepelt a *Deep River* című spirituálé is, amelyet mindig szívesen adtak elő. Ezúttal a jászberényi közönség is hallhatta ezt a híres művet az amerikai vendégek tolmácsolásában. A harmadik, utolsó műsorszám többek szemébe könnyeket csalhatott: a *This Land is Your Land* című hazafias dal volt az utolsó mű, amit Darázs Árpád Columbiában, Dél-Karolina Állam fővárosában, egy, az ő tiszteletére rendezett hangversenyen, de már nagybetegen, életében utoljára elvezényelhetett.

A megható zenei pillanatok után Pethő László, a Jászsági Évkönyv felelős szerkesztőjeként mondott beszédet. Darázs Árpád életének és életművének a kutatását Mizsei Béla egykori országgyűlési képviselő inspirálta. Az ő ötletét karolta fel a Jászsági Évkönyv, amelynek következményeként az elmúlt bő évtizedben számos tanulmány látott napvilágot az évkönyvben Darázs Árpádról Kiss Henriett tollából. Pethő László felsorolta Darázs magyarországi munkásságának több fontos állomását, külön kiemelve az 1955-ben megkapott Liszt-díjat, mely bizonyítja, hogy 1956 decemberében egy itthon is sikeres ember hagyta el Magyarországot. Ugyanő a jövőre előre tekintve fontosnak tartotta Darázs Árpád munkásságának, különösen a magyarországi életszakasznak a további kutatását.

A megemlékezésen jászberényi részről a Palotásy János Vegyeskar énekelt. A kórus korábbi karnagya, id. Bakki József még gimnáziumi énektanárként ismerte meg a fiatal Darázs Árpádot, és segítette őt mind emberileg, mind szakmailag a zenei pályára való felkészü-

Koszorúzás a Lehel Vezér Gimnáziumban

lésben. Darázs Árpádnak id. Bakki Józsefen keresztül a Palotásy Kórusral is jó kapcsolata volt. A kóruskapcsolat, csakúgy, mint a Bakki családdal való személyes kapcsolat azután is megmaradt, hogy Darázs Árpád az Amerikai Egyesült Államokban telepedett le. A jászberényi énekhar az emléknapon elsőként Erkel Ferenc *Éljen a haza* című kórusművét adta elő, majd magyar népdalokat énekelt Bartók Béla, Kodály Zoltán és Kallós Zoltán gyűjtéséből. A kórust id. Bakki József lánya, Bedőné Bakki Katalin vezényelte.

Az amerikai öregdiákok, kedves gesztusként, egy, külön erre az alkalomra készített emléktáblát, és egy, szintén erre az alkalomra összeválogatott, Darázs Árpáddal közös fényképeket tartalmazó fotóalbumot ajándékoztak Jászberény városának.

Az ünnepség végén a Lehel Vezér Gimnázium falán található emléktáblánál a Lehel Vezér Gimnázium, a Dél-Karolina Egyetem Hangversenykórusának öregdiákjai, a Jászsági Évkönyv Alapítvány és a Palotásy János Vegyeskar helyezte el koszorút.

Az ünneplők ezt követően átvonultak Darázs Árpád Korcsolya utcai szülőházhoz, ahol beszédekkel, énekkel és koszorúzással emlékeztek a ház nagy szülőttjére.

Kiss Henriett zenetörténész, a Darázs Árpád emléknap szervezője a kutatásáról, annak eddigi eredményeiről számolt be röviden. Darázs Árpád életének és munkásságának a kutatását a 2000-es évek elején bízta rá a Jászsági Évkönyv felelős szerkesztője. Az elmúlt közel másfél évtizedben tíz magyar nyelvű és két angol nyelvű publikációja jelent meg a jeles muzsikusról. Már a kutatás korai szakaszában sikerült felvennie a kapcsolatot a Dél-Karolina Egyetem Hangversenykórusának egykori énekeseivel. Ennek az egyre jobban elmélyülő kapcsolatnak köszönhetően valósulhatott meg Jászberényben a Darázs Árpád emléknap is. Kiss Henriett megköszönte Darázs Árpád öregdiákjainak, hogy sűrű budapesti programjuk mellett időt szakítottak arra, hogy ha csak rövid időre is, de ellátogattak egykori professzoruk szülővárosába.

A Dél-Karolina Egyetem Hangversenykórusának egykori tagjai Darázs Árpád szülőházánál is elénekelték három számot, ezúttal Robert Neese vezényletével. Elsőként a *Dél-Karolina Egyetem Alma Mater* dala csendült fel az előadásukban. Ezután egy híres amerikai hazafias dal, az *America, the Beautiful* hangzott el. Befejezésül azt a dalt énekelték el a jászberényi közönségnek, amellyel Darázs Árpád özvegye, Piroska asszony kérésére egykori professzorukat búcsúztatták a temetésén: *May the Lord Bless You and Keep You*. Nehéz volt meghatódottság nélkül hallgatni ezeket a dallamokat.

A bensőséges pillanatok után az amerikai vendégek nevében Mary Ellen Sartori mondott beszédet. Jászberényi látogatásuk alkalmával eltűnődött azon, hogy milyen lehetett Darázs Árpádnak ebben a kisvárosban felnőnie, milyen gondolatok foglalkoztathatták, milyen álmokat dédelgethetett? A szónok biztos volt abban, hogy a fiatal Darázs Árpádnak nem jutott eszébe, hogy egyszer a Dél-Karolina Egyetemen fog tanítani. Pedig így történt. Darázs Árpád 1966-os egyetemi kinevezésétől az 1986-ban bekövetkezett haláláig egy nagyszerű korszaknak a részesei lehettek Dél-Karolinában, egy olyan korszaknak, amelyet Darázs Árpád neve fémjelzett, és amely már soha többé nem tér vissza. Az amerikai öregdiákok jászberényi látogatásának célja az volt, hogy kifejezzék Darázs Árpád szülővárosában az iránta érzett szeretetüket és tiszteletüket.

A megemlékezés végén Jászberény Város Önkormányzata, Darázs Árpád dél-karolinai öregdiákjai és a Palotásy János Vegyeskar helyezte el koszorút a Darázs Árpád szülőházának falán levő emléktáblánál.

A hivatalos megemlékezések után a Szikra Galériába látogattak el az amerikai vendégek, ahol Szikra István mutatta be gyűjteményét a vendégeknek, és lehetőség nyílt egy kötetlen beszélgetésre is azokkal a meghívott magyar vendégekkel, akik még személyesen ismerték Darázs Árpádot, illetve segítették az emléknap sikeres megrendezését.

A Darázs Árpád emléknapról a helyi médiából értesülhettek a város polgárai. Május 19-én Kiss Henriett (Kiss, 2016) tollából jelent meg egy cikk a Jászkürt Újság hasábjain, amelyben a szerző felhívta a város lakosságának a figyelmét erre a különleges eseményre. Május 24-én és 25-én a Jász Trió Rádió Regionális híreiben, valamint Közéleti magazin című műsorában lehetett hallani azt az interjút, amelyet Kis-Némethné Király Éva (Kis-Némethné Király, 2016) készített Kiss Henriett szervezővel. A Jász Trió TV a Berényi Hírmondó május 26-i adásában számolt be a Darázs Árpád emléknapról, míg a Jászkürt Újságban a június 2-i számban jelent meg Kárpáti Márta (Kárpáti, 2016) cikke a megemlékezésről. A Redemptio című helytörténeti folyóiratban a 2016. augusztusi számban jelent meg jelen sorok írójának a beszámolója (Kiss, megjelenés alatt).

A Darázs Árpád emléknap megszervezéséhez e beszámoló szerzője több személytől és intézménytől is segítséget kapott, amit ezen a helyen is szeretne megköszönni. Köszönet illeti a Darázs Árpád emléknap sikeres megrendezéséhez nyújtott segítségével Nagy András, Jászberény Város Önkormányzata Humán Erőforrás Bizottságának elnökét, Antics Istvánt, a Lehel Vezér Gimnázium intézményvezetőjét és helyettesét, Forgó Katalint, Kecskésné Szórád Juditot, a Lehel Vezér Gimnázium tanárnőjét, a helyi média munkatársait, Tóth Józsefet, a Jászkerület Nonprofit Kft. ügyvezetőjét, Baranyi Bélát, Hering Antalt és családját, Szikra Istvánt, a Szikra Galéria tulajdonosát. Külön szeretném megköszönni a szervezésben nyújtott segítségét édesanyámnak, Kissné Kohári Erzsébetnek.

A Darázs Árpád emléknap nagy élményt jelentett mind az amerikai vendégeknek, mind a rendezvényeket megtisztelő magyar közönségnek. Úgy gondolom, hogy jelentős esemény volt ez az emléknap a város életében, hiszen egyik nagy szülöttének és díszpolgárának az egykori egyetemi hallgatói jöttek el Jászberénybe azért, hogy megmutassák, milyen sokat kaptak ettől az embertől, és milyen nagy szeretettel és tisztelettel őrzik még ma is, 30 évvel a halála után az emléket a földgolyó másik oldalán. Mi, jászberényiek, csak hálások lehetünk ezért a dél-karolinai Darázs-tanítványoknak, és példaként állíthatjuk magunk elé azt a kivételes odaadást, amelyről az öregdiákok tanúbizonyságot tettek városunkban.

Végül álljon itt emlékül azoknak a Darázs-tanítványoknak a neve, akik 2016. május 25-én ellátogattak Jászberénybe: Marjorie S. Anderson, R. Jack Anderson, Audrey Sligh Brown, Gloria Heaton Clarke, Nancy Nash Collins, Wendi Berg-Humphries, Mellanie Jinnette, Karen Forster Martin, Sharon McElveen, Robert Neese, Roberta Riddle, Mary Ellen Sartori, Roslyn Teirney, Celeste Williams, Donna Johnson Williams, Janice Wilson és Thom Wood. A dél-karolinai Darázs-tanítványok búcsúzóul elmondták, hogy egy életre szóló, örök élményt jelent számukra ez a jászberényi látogatás.

Irodalom:

- Darázs Árpád emléknep. In: Jász Trió TV Berényi Hírmondó. 2016. május 26-i adás
- Kárpáti Márta: A zene hídja összeköt. In: Jászkürt Újság. Új évfolyam 5. év 22. szám (XXVIII./22.) 2016. június 2. 1. és 7. oldal
- Kis-Némethné Király Éva: Interjú Kiss Henriett szervezővel a Darázs Árpád emléknepről. Jász Trió Rádió. 2016. május 24. és 25. Regionális hírek, Közéleti magazin
- Kiss Henriett: Darázs Árpád emléknep. In: Jászkürt Újság. Új évfolyam 5. év 20. szám (XXVIII./20.) 2016. május 19. 7. oldal
- Kiss Henriett: Darázs Árpádra emlékeztünk. (A cikk előreláthatólag a Redemptio című folyóirat 2016. augusztusi számában fog megjelenni)
- McElveen Altman, Sharon: Darázs Árpád amerikai öregdiákjai Magyarországra készülnek. Fordította: Kiss Henriett. In: Jászsági Évkönyv 2015. 16-18. oldal